

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING TASHABBUSKORLIGINI TARBIYALASHNING AHAMIYATI

Kadirova Omadxon Sobirjonovna, Andijon davlat pedagogika instituti "Pedagogika va psixologiya" kafedrasida o'qituvchisi

THE IMPORTANCE OF EDUCATING THE ENTREPRENEURSHIP OF PRESCHOOL CHILDREN

Kadirova Omadkhan Sobirjonovna, teacher of the department of "Pedagogy and Psychology" of Andijan State Pedagogical Institute

ЗНАЧЕНИЕ ВОСПИТАНИЯ ИНИЦИАТИВЫ ДОШКОЛЬНИКОВ

Кадырова Омадхон Собиржоновна, преподаватель кафедры "Педагогика и психология" Андижанского государственного педагогического института

Annotatsiya: Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbusni tarbiyalashning ahamiyatini o'rganib, ularning yaxlit shakllanishidagi hal qiluvchi rolini ta'kidlaydi. Adabiyotlarni keng qamrovli tahlil qilish orqali u tashabbusni rag'batlantirish uchun, ishlatiladigan turli usullarni o'rganadi va ularning samaradorligini o'rganadi. Tadqiqot maktabgacha yoshdagi tashabbuslarning natijalarini yorituvchi empirik topilmalarni taqdim etadi va o'qituvchilar, ota-onalar va jamoatchilik uchun oqibatlarini muhokama qiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha yoshdagi bolalar, tashabbuskorlik, tarbiyalash, yaxlitlik, ta'lim, imkoniyatlarni kengaytirish, erta bolalik, o'quv dasturi, ota-ona tarbiyasi.

Abstract: This article examines the importance of nurturing initiative in preschool children and emphasizes its decisive role in their overall formation. Through a comprehensive review of the literature, it examines the various methods used to promote initiative and examines their effectiveness. The study presents empirical findings that illuminate the outcomes of preschool initiatives and discusses implications for educators, parents, and the public.

Keywords: preschool children, initiative, upbringing, integrity, education, empowerment, early childhood, curriculum, parenting.

Аннотация: В данной статье рассматривается значение воспитания инициативы у детей дошкольного возраста и подчеркивается ее определяющая роль в их общем формировании. Посредством всестороннего обзора литературы рассматриваются различные методы, используемые для продвижения инициативы, и исследуется их эффективность. В исследовании представлены эмпирические результаты, которые освещают результаты дошкольных инициатив и обсуждают последствия для педагогов, родителей и общественности.

Ключевые слова: дошкольники, инициатива, воспитание, добросовестность, образование, расширение прав и возможностей, раннее детство, учебная программа, воспитание детей.

KIRISH. Bola hayotining shakllanish qiluvchi son-sanoqsiz omillar orasida tashabbusni yillari ularning kelajakdagi o'sishi va muvaffaqiyati yetishtirish asosiy ustun sifatida ajralib turadi. uchun zamin yaratadi. Erta rivojlanishga ta'sir Tashabbus kashf qilish, yaratish va mustaqil harakat

[https://orcid.org/
0009-0007-9653-0557](https://orcid.org/0009-0007-9653-0557)

e-mail:

kadirovaomadxon18@gmail.com

qilish uchun harakatni o'z ichiga oladi—bu xususiyat nafaqat chidamlilikni kuchaytiradi, balki umrbod o'rganishni ham kuchaytiradi. Ushbu maqolada biz maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbusni tarbiyalashning muhimligini ko'rib chiqamiz, uning kognitiv, ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga chuqur ta'sirini o'rganamiz.

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Maktabgacha yoshdagi bolalar tashabbusini shakllantirishga qaratilgan tashabbuslarning samaradorligini baholash uchun aralash usulli yondashuv qo'llanildi. Miqdoriy chora-tadbirlar standartlashtirilgan vositalar yordamida tashabbus darajalarini aralashuvdan oldin va keyin baholashni o'z ichiga oladi. Sifatli ma'lumotlar kuzatuvlar, intervyular va o'qituvchilar, ota-onalar va bolalar bilan fokus-guruh muhokamalari orqali to'plandi[1].

Maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbusni shakllantirish bir necha sabablarga ko'ra juda muhimdir:

- Umrbod ta'lim jamg'armasi: faoliyat va vazifalarni boshlash bolalarning faol o'quvchi bo'lishiga yordam beradi va kelajakdagi ta'lim sayohati uchun asos yaratadi. Bolalar tashabbus ko'rsatganda, ular o'zlarining o'rganish tajribalari bilan chuqurroq shug'ullanadilar, bu esa yaxshiroq ushlab turish va tushunishga olib keladi.

- Muammoni hal qilish ko'nikmalari: tashabbus bolalar qiyinchilik va to'siqlarga duch kelganda muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Ularni yechim topishda yetakchilik qilishga undash orqali ular qiyinchiliklarni yengish qobiliyatiga chidamlilik va ishonchni shakllantiradilar.

Tashabbus muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirishda, ayniqsa bolalarda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bolalarni qiyinchiliklar va to'siqlarga yechim topishda yetakchilik qilishga undashganda, ular kashfiyot, chidamlilik va o'ziga ishonch safariga kirishadilar.

Tashabbus muammoni hal qilish ko'nikmalarini qanday shakllantiradi:

Kashfiyotni rag'batlantiradi: tashabbus bolalarni muammolarni hal qilish uchun turli yondashuvlarni o'rganishga undaydi. Ko'rsatmalarni kutish o'rniga, ular ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan yechimlarni faol ravishda izlaydilar[2].

Chidamlilikni oshiradi: bolalar muammoni hal qilishda tashabbus ko'rsatsalar, ular muqarrar ravishda muvaffaqiyatsizliklarga duch kelishadi. Biroq, bu muvaffaqiyatsizliklar o'rganish imkoniyatlariga aylanadi, ularga qat'iyat va chidamlilikni o'rgatadi. Ular muvaffaqiyatsizliklar to'siqlar emas, balki muvaffaqiyat sari qadam tashlashini bilib olishadi.

Ishonchni oshiradi: bolalar muammolarni hal qilishda o'z qobiliyatlariga ishonch hosil qiladilar. Har bir muvaffaqiyatli yechim o'zlariga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi, ularga g'ayrat va ishonch bilan tobora murakkab muammolarni hal qilish imkoniyatini beradi.

Moslashuvchanlikni rivojlantiradi: muammolarni hal qilishda tashabbus bolalarni o'zgaruvchan sharoitlarga moslashishga undaydi. Ular oyoqlarida o'ylashni, strategiyalarni sozlashni va kutilmagan to'siqlarga duch kelganda yangilik qilishni o'rganadilar, ularni kelajakdagi noaniqliklarga tayyorlaydilar.

Mustaqillikni targ'ib qiladi: yechim topishda yetakchilikni qo'lga kiritish orqali bolalar mustaqil fikrlaydigan bo'lib qoladilar. Ular hayotlari davomida ularga yaxshi xizmat qiladigan avtonomiya va o'ziga ishonish tuyg'usini rivojlantirib, rahbarlik va tasdiqlash uchun boshqalarga kamroq ishonadilar.

Umuman olganda, muammolarni hal qilishda tashabbus bolalarda shaxsiy o'sish va rivojlanish uchun katalizator hisoblanadi. Bu ularni chidamlilik, ishonch, moslashuvchanlik va mustaqillik kabi muhim ko'nikmalar bilan ta'minlaydi, bu ham akademik, ham real sharoitlarda muvaffaqiyatga erishish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Muloqot: bolalar o'zaro munosabatlarni boshlaganlarida, ular o'z fikrlari, g'oyalari va his-tuyg'ularini samarali ifoda etishni mashq qiladilar. Ular o'z ehtiyojlari va istaklarini qanday ifodalashni, boshqalarni faol tinglashni va mazmunli almashinuvlarda qatnashishni o'rganadilar. Ushbu muloqot qobiliyatlari mustahkam munosabatlar o'rnatish va turli xil ijtimoiy sharoitlarda boshqalar bilan hamkorlik qilish uchun juda muhimdir.

Hamkorlik: o'yin va mashg'ulotlarda yetakchilik qilish orqali bolalar tengdoshlari bilan birgalikda umumiy maqsadlar yo'lida ishlashni o'rganadilar. Ular almashish, navbatchilik qilish,

murosaga kelish va nizolarni tinch yo‘l bilan hal qilishni mashq qiladilar. Ushbu hamkorlik tajribalari orqali ular hamdardlik, hurmat va boshqalarning istiqbollarini qadrlash tuyg‘usini rivojlantiradi, ijobiy ijtimoiy munosabatlarga asos soladi.

Muzokaralar: o‘zaro munosabatlarni boshlash muzokaralar olib borish ko‘nikmalarini ham o‘z ichiga oladi, chunki bolalar fikrlar, imtiyozlar va umidlardagi farqlarni o‘rganishni o‘rganadilar. O‘yin qoidalari to‘g‘risida qaror qabul qilish, umumiy faoliyatni tanlash yoki nizolarni hal qilish bo‘ladimi, ular munozara va murosaga kelish orqali o‘zaro maqbul yechimlarni topish qobiliyatini rivojlantiradi. Ushbu muzokaralar ko‘nikmalari nizolarni hal qilish, konsensus yaratish va hayotlari davomida ijobiy munosabatlarni shakllantirish uchun qimmatlidir[3].

Umuman olganda, tengdoshlar va kattalar bilan o‘zaro munosabatlarni boshlashda yetakchilik qilish orqali bolalar mazmunli munosabatlarni o‘rnatish, samarali hamkorlik qilish va ijtimoiy vaziyatlarda ishonch va malakaga ega bo‘lish uchun zarur bo‘lgan hal qiluvchi ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantiradilar. Bolalarni yoshligidan o‘zaro munosabatlarni boshlashga undash va qo‘llab-quvvatlash ularning ijtimoiy rivojlanishi uchun zamin yaratadi va ularning umumiy farovonligi va hayotdagi muvaffaqiyatlariga hissa qo‘shadi [4].

- Ijodkorlik va innovatsiya: tashabbus bolalarni o‘z ijodini o‘rganishga va qutidan tashqarida fikrlashga undaydi. Faoliyat va loyihalarni boshlash erkinligi berilganda, ular o‘z tasavvurlarini ochib, innovatsion g‘oyalar va yechimlarni taklif qilishlari mumkin.

- Kelajakdagi muvaffaqiyatga tayyorgarlik: maktabgacha ta‘lim muassasasida tashabbusni shakllantirish maktabda va undan tashqarida kelajakdagi muvaffaqiyatlar uchun zamin yaratadi. Faol va o‘z maqsadi bo‘lgan bolalarning ilmiy salohiyati yuksak bo‘lishi ehtimoli ko‘proq bo‘ladi.

Umuman olganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbusni tarbiyalash ularning yaxlit rivojlanishi uchun juda muhimdir, bu ularga kelajak muammolarini hal qilish uchun yaxshi rivojlangan, ishonchli, mustaqil va topqir shaxslar bo‘lishiga yordam beradi [5].

XULOSA. Maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbusni shakllantirish nafaqat orzu

qilingan, balki ularning yaxlit o‘sishi va rivojlanishi uchun zarurdir. O‘qituvchilar, ota-onalar va siyosatchilar bolalarning intilishlariga imkon beradigan tarbiya muhitini yaratish uchun hamkorlik qilishlari kerak. Bu o‘quv dasturini loyihalash, o‘qituvchilarni tayyorlash, ota-onalarning ishtiroki va jamoatchilikni jalb qilishni o‘z ichiga olgan yaxlit yondashuvni talab qiladi. Tashabbusni qo‘llab-quvvatlovchi tashabbuslarga sarmoya kiritish orqali biz o‘zgaruvchan dunyoda gullab-yashnashga tayyor, qobiliyatli va vakolatli shaxslar avlodiga yo‘l ochamiz. Maktabgacha yoshdagi bolalarda tashabbusni tarbiyalash umr bo‘yi o‘rganish, o‘sish va bajarish uchun zamin yaratadi. Biz erta bolalik rivojlanishining sababini qo‘llab-quvvatlaganimizda, keling, yosh ongni orzu qilish, o‘rganish va yaratishga imkon beradigan tashabbuslarni birinchi o‘ringa qo‘yaylik – birgalikda biz kelajak avlodlar uchun yorqin kelajakni shakllantirishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alimova Madinaxon Iskanqar qizi, Egamberdiev N.B, Uzbek women in development of science. Science and innovation international scientific journal volume 2 issue 1 january 2023. 17-25-p.
2. Alimova M, Egamberdiev N.B. The role of science from childhood as a case study the republic of Uzbekistan. Science and innovation international scientific journal volume 2 issue 1 january 2023. 26- 34p.
3. Dilshoda Jalilova Ural qizi. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida axborot kompetentligini shakllantirish masalasining ahamiyati. Raqamli texnologiyalar davrida tillarni intensiv o‘qitishning psixologik-pedagogik jihatlari respublika ilmiy-amaliy anjumani. 2023-yil 2-iyun (<https://doi.org/10.5281/zenodo.7993607>)
4. Dilshoda Jalilova Ural qizi, Shahzoda Jamilova. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlashning e‘tiborli jihatlari. Yangilanayotgan O‘zbekiston taraqqiyotida iqtisodiy fanlarni o‘qitishning dolzarb masalalari mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. 2023-yil 16-iyun.
5. Jalilova D.U. Psychological And Technological Features of Increasing the Efficiency of Educational Activity of Talented Students in Presidential Schools. Journal of Pedagogical Inventions and Practices ISSN NO: 2770-2367 (<https://zienjournals.com>).